

Poznań , dnia 14. 08.2015 r.

OPINIA

Z uwagi na powtarzające zapytania ws. podawania leków do przestrzeni zewnątrzoponowej przez pielęgniarki z oddziałów innych niż oddziały anestezjologii i intensywnej terapii wyjaśniam :

I .Kształcenie pielęgniarek.

Zapis , który widnieje w art. 15 ust.1 ustawy dnia 15 lipca 2011r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jednolity Dz.U. z 2014 roku poz. 1435 ze zmianami) mówi , że pielęgniarka wykonuje zlecenia lekarskie zapisane w dokumentacji medycznej. Również w cytowanej ustawie w art. 12 ust.2 jest mowa, że pielęgniarka i położna **mogą odmówić** wykonania zlecenia lekarskiego oraz wykonania innego świadczenia zdrowotnego niezgodnego z ich sumieniem **lub z zakresem posiadanych kwalifikacji.**

Analizując szczegółowe efekty kształcenia dla kierunku studiów ; pielęgniarstwo na poziomie pierwszego i drugiego stopnia (stacjonarne i niestacjonarne) pielęgniarka nie nabywa w ramach tej edukacji umiejętności do podawania leków do przestrzeni zewnątrzoponowej. Widnieje jedynie zapis w szczegółowych efektach kształcenia tj. D.W41.Zna zasady przygotowania sali operacyjnej do zabiegu w znieczuleniu ogólnym i regionalnym:

DW42.Charakteryzuje kierunki obserwacji pacjenta w trakcie zabiegu operacyjnego, obejmujące monitorowanie w zakresie podstawowym i rozszerzonym;

DW43.Zna przebieg procesu znieczulenia i wskazuje na zasady i metody opieki nad pacjentem po znieczuleniu;

DW44.Charakteryzuje metody znieczulenia regionalnego i zadania pielęgniarki anestezjologicznej w trakcie i po znieczuleniu regionalnym;

Kategoria przedmiotów;

A-Nauki podstawowe

B-Nauki społeczne

C-Nauki w zakresie podstaw opieki pielęgniarskiej

D-Nauki w zakresie opieki specjalistycznej.

Z kolei zapis szczegółowych efektów kształcenia dla nauki w zakresie podstaw opieki pielęgniarskiej mówi, że w ramach tego kształcenia pielęgniarka :

C.U26.Zakłada i usuwa cewnik z żył obwodowych;

C.U27.Monitoruje, ocenia i pielęgnuje miejsce wkłucia centralnego, obwodowego i portu naczyniowego;

Legenda:

W-Wiedza

U-Umiejętności

K-Kompetencje

A zatem każda osoba , która wykonuje zawód pielęgniarki musi posiadać dodatkowe kompetencje, które nabywa po ukończeniu kursów specjalistycznych , specjalizacji w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki dla pielęgniarek, bądź po ukończonym kursie kwalifikacyjnym w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki dla pielęgniarek.

Informacje ogólne.

1. Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy –Prawo o szkolnictwie wyższym , ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011r w sprawie wzorcowych efektów kształcenia.
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej.
5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego , farmacji , pielęgniarstwa i położnictwa z dnia 9 maja 2012 r.
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego .

II. Anestezjologia i intensywne terapia.

Jak wcześniej zaznaczyłam kwalifikacje i uprawnienia do podawania leków do przestrzeni zewnątrzoponowej posiada pielęgniarka anestezjologiczna , która zgodnie z zapisem w § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie standardów postępowania medycznego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii dla podmiotów wykonujących działalność leczniczą

(Dz.U. z 2013 r. poz. 15) ukończyła specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki , lub ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego lub jest w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Ustawodawca nakłada również obowiązek czasowy w którym powyższe szkolenie należy odbyć.

W § 16 ust 1. wyżej cytowanego rozporządzenia ustawodawca pisze , cyt. „pielęgniarki wykonujące przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia czynności przewidziane w dotychczasowych przepisach dla przeszkolonych pielęgniarek, niespełniające wymagań określonych w § 2 pkt 6, mogą wykonywać czynności przewidziane dla pielęgniarki anestezjologicznej nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2016 r. A zatem wszystkie pielęgniarki , które pracują w oddziałach anestezjologii i intensywnej terapii takie szkolenie odbyć powinny do dnia 31 grudnia 2016 r. jeśli nadal wyrażają chęć pracy ww. oddziałach.

III. Informacje ogólne.

Zasady wykonywania zawodu jak wcześniej opisuję regulują przepisy ustawy dnia 15 lipca 2011r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jednolity Dz.U. z 2014 roku poz. 1435 ze zmianami) wraz z przepisami wykonawczymi oraz w niektórych zagadnieniach inne przepisy szczególnie.

Art. 11 ust. 1 ww. ustawy nakłada na pielęgniarkę obowiązek wykonywania zawodu z należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej, poszanowaniem praw pacjenta, **dbałością o jego bezpieczeństwo**, przy wykorzystaniu wskazań aktualnej wiedzy medycznej.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez

zlecenia lekarskiego (Dz. U. Nr 210, poz. 1540) w § 1 ust. 1 pkt 3 stanowi, że pielęgniarka uprawniona jest do wykonania czynności, jaką jest podawanie na zlecenie lekarskie dożylnie, zewnątrzoponowe i podskórne leków łagodzących dokuczliwe objawy u chorych objętych opieką paliatywną, z uwzględnieniem nowoczesnych technik (stosowanie analgezji sterowanej przez chorego - PCA, ciągłego podawania leków i płynów podskórnie przy użyciu zestawu "Butterfly" oraz infuzorów), pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego.

Ramowy program kursu specjalistycznego **"Terapia bólu ostrego u dorosłych (Nr 02/10) – program przeznaczony dla pielęgniarek i położnych" w module III Techniki analgezji regionalnej w uśmierzaniu bólu**", w wykazie umiejętności zakłada, iż w wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna między innymi: zróznicować analgezję zewnątrzoponową i podpajęczynówkową, pielęgnować miejsce wprowadzenia cewnika, wymienić leki wykorzystywane do blokad centralnych i obwodowych, podać leki przez cewnik zaimplantowany do przestrzeni zewnątrzoponowej, podać leki przez cewnik zaimplantowany w okolicę nerwów i splotów nerwowych.

Ramowy program kursu specjalistycznego **"Pediatria domowa opieka paliatywna (Nr 01/10) – program przeznaczony dla pielęgniarek"**, w wykazie umiejętności zawiera m.in. następujące czynności, jakie powinna umiejętnie wykonać pielęgniarka: "podać na zlecenie lekarskie dożylnie, zewnątrzoponowo, podskórnie, doustnie leki niwelujące/łagodzące objawy somatyczne i psychiczne u dziecka objętego opieką paliatywną, dokonać doraźnej modyfikacji dawki leczniczej leków w sytuacji nasilenia bólu i innych objawów wynikających z przebiegu choroby".

Podobnie ramowy program kursu specjalistycznego **"Podstawy opieki paliatywnej (Nr 05/07) – program przeznaczony dla pielęgniarek"** w wykazie umiejętności będących przedmiotem kształcenia wskazuje m.in. na następujące czynności, jakie pielęgniarka powinna umiejętnie wykonać po ukończeniu kursu: m.in.: "podać na zlecenie lekarskie dożylnie, zewnątrzoponowo, podskórnie, przezskórnie, doustnie leki niwelujące/łagodzące objawy somatyczne i psychiczne u pacjenta objętego opieką paliatywną, dokonać doraźnej modyfikacji dawki leków w razie nasilenia bólu i innych objawów wynikających z przebiegu choroby".

Ramowy program kursu kwalifikacyjnego **w dziedzinie pielęgniarstwa chirurgicznego w wykazie umiejętności będących przedmiotem kształcenia przewiduje między innymi**; rozpoznawanie problemów zdrowotnych chorego w okresie przed- i pooperacyjnym, przy uwzględnieniu rodzaju zabiegu operacyjnego i rodzaju znieczulenia, natomiast w module I Wybrane zagadnienia z pielęgniarstwa chirurgicznego w wykazie umiejętności wynikowych zawiera ocenę bólu i podanie zleconych środków przeciwbólowych z uwzględnieniem drogi podania. Treści nauczania w powyższym module przewidują: "Znieczulenie i zwalczanie bólu:

rodzaje znieczulenia, przygotowanie chorego do znieczulenia, środki stosowane do znieczulenia ogólnego i regionalnego, opieka nad chorym po znieczuleniu; patofizjologia bólu, rodzaje, leczenie farmakologiczne; ból pooperacyjny, zapobieganie bólowi przewlekłemu, ocena bólu pooperacyjnego - skale, znieczulenie przewodowe, pozafarmakologiczne metody leczenia bólu."

Podkreślić należy, iż zgodnie z treścią § 8 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie standardów postępowania medycznego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii dla podmiotów wykonujących działalność leczniczą (Dz. U. z 2013 r. poz. 15) świadczenia zdrowotne z zakresu anestezji, polegające na wykonywaniu znieczulenia ogólnego oraz znieczulenia regionalnego: zewnątrzoponowego i podpajęczynówkowego, **mogą być udzielane wyłącznie przez lekarza specjalistę anestezjologii i intensywnej terapii.**

Reasumując:

Pielęgniarki anestezjologiczne , które ukończyły kurs kwalifikacyjny lub specjalizację zgodną z dziedziną mogą podawać leki do przestrzeni zewnątrzoponowej w warunkach sali operacyjnej , oddziału anestezjologii i intensywnej terapii na swoim stanowisku pracy. Uwzględniając także różne formy kształcenia podyplomowego pielęgniarek wskazać należy, iż wyłącznie ukończenie przez pielęgniarkę kursu specjalistycznego lub kwalifikacyjnego, zawierającego w programie nauczania podawanie leków do przestrzeni zewnątrzoponowej uprawnia ją do podania leku, a także do monitorowania pacjenta.

Jadwiga Malińska

Konsultant Wojewódzki w dziedzinie
Pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej opieki